

Det var et gennemgående tema i debatten, at tiden nu måtte være inde for indgåelsen af en aftale om et fuldstændigt prøvestop, og en række østlige og uforpligtede lande samt Sverige gjorde i generelle vendinger gældende, at detektionsteknologien nu gjorde det muligt ved nationale foranstaltninger at afsløre alle prøvesprængninger bortset fra de mindste, som imidlertid kun havde ringe militær værdi. Der var megen sympati for tanken om en international aftale om udveksling af seismologiske data. Bl. a. de nordiske lande, Canada, og Holland gav udtryk for, at det ikke længere var et teknisk, men et politisk spørgsmål, om der kunne opnås enighed om en aftale om forbud med underjordiske prøvesprængninger.

Tærskelaftaler og andre foranstaltninger til begrænsning af antallet og størrelsen af underjordiske prøvesprængninger indtog i modsætning til tidligere år kun en beskednen rolle i debatten. Sovjetunionen understregede, at såfremt sådanne foranstaltninger ikke indebar bestemmelser om international kontrol, var der ingen grund til ikke at tage skridtet fuldt ud og gennemføre et totalt prøvestop.

I sin tale den 16. november 1971 fremhævede udenrigsminister K. B. Andersen den udbredte internationale bekymring over de fortsatte kernevåbenforsøg. Spørgsmålets tekniske aspekter var blevet så indgående gennemarbejdet, at verifikationsproblemet nu var hovedsagelig af politisk karakter. På denne baggrund og ud fra den rimelige antagelse, at lidt eller intet var vundet ved at fortsætte prøvesprængningerne, burde det være muligt i løbet af det kommende år at opnå resultater på dette område. Et fuldstændigt prøvestop ville styrke både afspændingsbestrebelsene og ikke-spredningsaftalen.

I et særligt indlæg om prøvestopproblematikken den 26. november 1971 (bilag 80) udtalte den danske delegerede, at det var vanskeligt at forestille sig, at det kendskab, der indtil nu var erhvervet med hensyn til kernevåben, ikke skulle være tilstrækkeligt til at dække ethvert tænkeligt militært behov. Det syntes derfor ikke nødvendigt med yderligere kernevåbenforsøg for at kunne udvikle nye våbentyper. Det var blevet påstået, at uden fortsatte kernevåbenforsøg

ville en atommagt løbe risiko for at blive distanceret, hvis en anden atommagt gjorde et teknologisk gennembrud med hensyn til kernesprængninger. Men omend sådanne nye teknologiske gennembrud ikke kunne udelukkes, kunne man formentlig i praksis se bort fra risikoen for gennembrud, der ville have en akut eller drastisk indvirkning på magtbalancen. Det måtte endvidere afvises, at fortsatte forsøgssprængninger skulle være nødvendige for at erhverve yderligere kendskab til kernevåbenenes virkninger. Der forelå et betydeligt erfaringsmateriale, og argumentet ville i hvert fald kun være anvendeligt, hvis man også havde atmosfæriske forsøg i tankerne.

En aftale om fuldstændigt prøvestop ville bidrage til afspændingen i almindelighed, styrke ikke-spredningsaftalen og tjene til at undgå unødige økologiske farer, og argumenterne for et fuldstændigt prøvestop var derfor klart de mest tungtvejende.

Det var klart, at det var verifikationsproblemet, der stod i vejen for en prøvestop-aftale. Et udstrakt internationalt samarbejde om indsamling af oplysninger om seismiske begivenheder under bindende regler måtte i vidt omfang kunne tilfredsstille de rimelige krav om pålidelige garantier mod uopdagede overtrædelser af et fuldstændigt prøvestop. Der var yderligere et antal ikke-seismiske verifikationsmetoder, og anvendelsen af et bredt udsnit af disse metoder syntes at kunne stoppe de smuthuller, som udelukkende seismiske metoder måtte efterlade. Det måtte iøvrigt erindres, at det selv med anvendelsen af alle kendte detektionsmetoder ikke var muligt at skabe en fuldstændig garanti mod uopdagede kernevåbenforsøg, og set fra en politisk synsvinkel syntes en opdagesrisiko selv et godt stykke under 100 pct. at måtte være tilstrækkelig, så længe det er højst sandsynligt, at ethvert forsøg på at gennemføre et hemmeligt kernevåbenforsøg vil blive opdaget.

De tekniske metoder, der kunne opnås enighed om, måtte derefter indarbejdes i et politisk apparat, der tager hensyn til både de store magters særlige ansvar og andre landes berettigede forventning om at kunne spille en passende og meningsfuld rolle i et sådant apparat.

Det uafviselige behov for et pålideligt ve-